

Česko-rakouské kolokvium k problematice forem migrace ve 20. a 21. století (útěk a vyhnání sudetoněmeckého obyvatelstva, Železná opona) v historii a umění

(Projekt AKTION 56p19)

Rok 2010 se nesl v duchu mnohých výročí, Katedra germanistiky FF UJEP si připomínala 20 let své existence řadou akcí. Bezmála dvacet let trvá i intenzivní spolupráce mezi KGER a Soukromou pedagogickou vysokou školou diecéze v Linci (Private Pädagogische Hochschule der Diözese Linz). Společné projekty obou vysokoškolských institucí se staly již tradicí. Granty s finanční podporou česko-rakouské organizace AKTION ČR - Rakousko, spolupráce ve vědě a vzdělávání, si kladou za cíl prohloubit kooperaci obou vysokoškolských pracovišť a zprostředkovat studujícím obou zúčastněných škol důležité historické, kulturně-politické jakož i kulturněhistorické a zeměvědné podněty a poznatky pro interkulturní aspekty jejich vzdělání.

Projekt roku 2010 byl zaměřen na historická a kulturněhistorická výročí ve středoevropském kontextu, binacionálně pořádané kolokvium (grant AKTION 56p19) reflektovalo společnou i rozdělenou česko-rakouskou historii a tradici, a bylo proto věnováno tematice migračních forem ve 20. a 21. století v historii a umění. Důraz byl přitom kladen na problematiku odsunu a vyhnání sudetoněmeckého obyvatelstva, na existenci a pád Železné opony. Autentickým umocněním odborných přednášek se staly prohlídky památníků spjatých s životem za Železnou oponou.

Projekt AKTION byl realizován ve dvou fázích: První část kolokvia se konala na UJEP ve dnech 22. - 24. března 2010. Děkan PF UJEP doc. PhDr. et Mgr. Z. Radvanovský, CSc. referoval o osudech sudetoněmeckého obyvatelstva v regionu Ústí nad Labem, Mgr. Monika Růžičková nastínila život za Železnou oponou. Literárně zaměřené příspěvky se věnovaly fenoménu migrační a interkulturní literatury v rámci německy psané literatury (dr. Renata Cornejo), zvláště pak autorům českého či slovenského původu žijícím v Rakousku, i literární tvorbě sudetoněmecké, na příkladu Otfrieda Preußlera (prezentoval dr. Jan Kvapil).

V rámci kolokvia se uskutečnilo autorské čtení německé spisovatelky a výtvarnice Annelies Schwarz, narozené v roce 1938 v severních Čechách, jež četla ze své autobiografické knihy *Červenobílé křemínky* (německy *Wir werden uns wiederfinden. Die Grenze – ich habe sie gespürt!*). Autorské čtení pořádané ve spolupráci s Collegiem Bohemicem a Vědeckou knihovnou města Ústí nad Labem uvedl jako další zahraniční host historik Dr. Andreas Wiedemann svou přednáškou na téma *Znovuosídlení pohraničí po roce 1945*. Paní Annelies Schwarz pak během samotného kolokvia vystupovala coby svědkyně doby a zodpověděla mnohé dotazy studujících.

Otázky vyhnání, odsunu i života duchovních v době totalitní byly ozřejměny během prohlídky cisterciáckého kláštera v Oseku. Na závěr kolokvia navštívili rakouští hosté výstavu věnovanou antifašistickým bojovníkům - *Vergessene Helden*, kterou odborně představil Mgr. Tomáš Okurka z Muzea města Ústí n. L.

A jelikož jsou Rakušané národ hudbymilovný, zavítali mnozí nad rámec povinného programu na operní představení Pucciniho *La Bohème* do ústeckého městského divadla.

Druhá část kolokvia proběhla ve dnech 4. - 7. května 2010. Čeští studující a pedagogové si v rámci vstupní fáze projektu prohlédli památník Vojna u Příbrami (Muzeum obětem komunizmu) se zvláštním zřetelem na literární tvorbu českých autorů Jiřího Muchy, Jiřího Stránského, Karla Pecky. Památník Vojna u Příbrami, původně tábor pro německé válečné zajatce, sloužil v letech 1949-1951 jako největší pracovní tábor na dobývání uranové rudy v bývalém Československu, následně jako nápravné zařízení pro politické vězně komunistického režimu.

Na rakouském území byl vedle přednáškového cyklu k osudům sudetských Němců, k židovské problematice či k úloze médií jako obrazu historických událostí ve 20. a 21. století uspořádán bohatý doprovodný program, podtrhující autenticitu výpovědi. Účastníci projektu zhlédli výstavu *Schauplatz Eiserner Vorhang – Reise entlang der ehemaligen Bruchlinie Europas* na zámku Weitra v Horních Rakousích, prohlédli si město Linz z hlediska osudů židovského obyvatelstva a zavítali do hornorakouského města Steyr. Steyr byl do programu zařazen z několika tematických důvodů: V roce 1945 se stal příkladem města rozděleného do bývalých okupačních zón, konkrétně americké a sovětské, zřetel byl při návštěvě Steyru brán i na aspekt kulturněhistorický – prohlídka města se konala s ohledem na místa působení rakouské spisovatelky Marlen Haushofer (1920-1970). Program kolokvia byl zakončen prohlídkou výstavy věnované životu a dílu Marlen Haushofer v StifterHaus Linz.

Společného česko-rakouského projektu se zúčastnilo 30 studujících a 5 pedagogů UJEP, z rakouské strany pak 25 studujících a 4 vysokoškolských učitelé včetně prorektorky PPH, paní Bertý Leeb.

Mgr. Jarmila Jehličková, řešitelka projektu